

AZ OTTHONMUNKA.

Írta: FERENCZI IMRE. (Folytatás.)

Így Angliában a belügyminiszter (Home-Secretary) 1906-ban bocsátott ki egy rendeletet, amellyel meghagyja, hogy a munkáltatók kötelesek külső munkásaikról listát vezetni. E listában megjelölendő a munkások pontos neve, foglalkozásuk minősége, hogy munkásokként vagy kismesterekként vannak-e alkalmazva, továbbá a hely, ahol a munkát tényleg elvégzik. E listákba a gyárfelügyelőknek és a helyi hatóságok hivatalnokainak szabad betekintést kell engedni, valamint minden február és augusztus elsején be kell azt terjeszteni a helyi hatósághoz. Egyéb nevezetesebb törvényes intézkedés e társadalmi kelevény kiküszöbölésére még Nagybritanniában sem történt. A 80-as évek végén kiküldött felsőházi bizottság kétévi munka után szerencsésen megállapította az otthonmunka — fogalmát Az osztrák ipar-törvényjavaslatnak az otthonmunkásokra vonatkozó előadói tervezete — amennyire eddig nyilvánosságra került — kizárólag a kötelező bejegyzés formalisztikus rendszabályára szorítkozik. Hogy e bejegyzés mily célokra fog szolgálni, arról a lassú ütemű osztrák szociálpolitikának még úgy látszik magának sincs tisztult fogalma. E tervezet szerint mindenki, aki ruhák, fehérművek és cipők készítésével iparszerűleg foglalkozik, köteles azt, tekintet nélkül arra, vajjon az illető más ipart is űz, az iparhatóságnak bejelenteni. A bejelentés alapján az iparhatóság iparigazolványt utal ki. A divatár kereskedőknek (Konfektionär) szóló iparigazolvány tulajdonosa jogosult a megjelölt árúk készítésére, azaz a nyersanyag bevásárlására, annak megszabására és saját műhelyében vagy otthonmunkásokkal való elkészítésére, de azokat a belföldön csak arra jogosult továbbárusítóknak adhatja el. A divatárkereskedőkkel szemben a konfekciós munkások, azaz oly személyek állnak, akik munkabér fejében akár munkáltatójuk műhelyében, akár mint közvetítő mesterek vagy otthonmunkások dolgoznak. E konfekciós munkásoknak különösen e két utóbbi csoportját emeli ki a tervezett amennyiben hatósági felhatalmazásra van szükségük, hogy iparukat kifejthessék; e célból a közvetítő mester közvetítő mesterkönyvre (Zwischenmeisterbuch), az otthonmunkás otthonmunkakönyvre

(*Heimarbeitsbuch*) van utalva. Mihelyt ily foglalkozást vállaltak, három napon belül kell a munkakönyvért folyamodniuk. A helycsere alkalmával három napon belül be kell azt a hatóságnak, amely az igazolványt kiállította és a hatóságnak, amelynek az illető illetőségi körébe tartozik, jelentenie. A közvetítő mesternek is be kell jelentenie a felvett vagy elbocsátott munkásait. A divatárkereskedőknek viszont csak igazolványos közvetítő mestert és otthonmunkást szabad alkalmazniuk. A közvetítő mester alkalmazottai, valamint azok, akik a konfekciósok műhelyeiben dolgoznak, nem kapnak külön igazolványt.¹

A belajstromozás az első eszköz arra, hogy az otthonmunkások lehetőleg az összes munkásvédelmi és jóléti intézményekben részesedjenek. Nélkülözhetetlen, hogy az egészségügyi rendszert a maga népművelő tevékenységét erre a térre is kiterjeszthesse. Az angol belügyminiszter említett rendeletének célja az hogy mindazokat a munkáltatókat akik egészségtelen műhelyekben dolgoztatnak, szigorú büntetéssel lehessen sújtani. Büntetéssel fenyegeti továbbá az olyan munkáltatókat is, akik oly háztartásban dolgoztatnak, amelyben ragályos beteg fekszik. Már ezek az intézkedések is jótékonyan hatnak a munkások helyzetének javítására. Először is megszüntetik azt a teljesen megokolatlan prémiumot, amelyet az otthonmunkásokkal dolgoztató vállalkozók a szociálpolitikai terhekkel megrótt gyári és műhelyi vállalkozókkal szemben élveznek. Másodszor amaz iparágakban, amelyekben ez a termelési mód elkerülhetetlen, illetve egyenesen megokolt, egészségleges műhelyviszonyokat terem. Ahol pedig nem az, ott azt társadalmi érdekből egyszerűen megszünteti.

De az államnak egyenes befolyást kell szereznie az otthonmunkás-szakmákban uralkodó munkabérek és a munkaidő magasságára is.² Egyesek, pl. Francke itt is megelégednek azzal, hogy az állam csak közvetve mozdítsa elő a munkafeltételek javulását, egyrészt azáltal, hogy szigorú szankciók mellett bérkönyvek (*Lohnbücher*) tartását rendeli el, másrészt azáltal, hogy az állam, valamint a többi nyilvános testületek szállítási megbízásokat otthonmunkásokkal dolgoztató vállalkozóknak, vagy elvileg ne adjanak, vagy legalább követeljék meg azt, hogy a gyári és műhelyi béreknek

megfelelő minimális tételeket fizessenek. Határozatosan előmozdíthatja itt is különösen a kollektív egyezmények keletkezését: a megállapított szakszervezeti munkafeltételeket szokásjogi erővel ruházhatja fel azáltal, hogy hivatalosan közzéteszi azokat.¹ E rendszabályok már igen közel járnak, sőt részben összeesnek a victóriai bérminimum-hivatal rendszerével, de mégis eltekintenek annak lényegétől, a bérminimumnak kényszererővel való megállapításától Schwiedland tanár igen erélyesen síkra szállt a német birodalmi gyűlésen tett ama javaslat mellett, hogy „kötelező határok állapítsanak meg az otthoniparban, amelyek alá az egységber méltányossági szempontból nem szállhat”.² Sir Charles Dilketől az angol alsóházban, a nőmunkásszövetség (*Womens Trade-Union Leage*) nevében már régebben benyújtott törvénytervezet,³ valamint a német szociáldemokrata párt törvényjavaslata is ezt célozza. Ily javaslat a munkáltatók részéről felmerült az ipartörvény revíziója alkalmával az osztrák ipartanácsban is. Amit e mindenképp megokolt és egyedül biztos eredménnyel kecsegtető javaslat ellen eddig felhoztak, nem állja meg a komoly kritikát. Francke egyebet sem hoz fel ellene, mint hogy jelentősen beleütköznék a fennálló iparjogba. A sürgető társadalmi szükség azonban a fennálló jogelveket az elkerülhetetlen reformok komoly akadályainak soha nem ismerte el. A liberalizmus *laissez faire*je épannyira ellentétben állott az ancien régime testületi szellemével, miként az eddigi társadalmi reformok s az egész szociálpolitikai irány a római jog tulajdonfogalmával.

(Befejezése köv.)

¹ Winter szerint ennek az lesz a hátrányos következménye, hogy aki egyszer közvetítő mesterhez került tanoncnak, az az otthonmunkából aligha vergődik többé ki (*Die Reform der Heimarbeit in Oesterreich. Correspondenzblatt. G. d. G. D. Jg. 16. S. 181.*)

² Az otthonmunka teljes eltörlését egy oldalról sem kívánják. S alig remélhető, hogy ama glasgowi vállalkozók, akik a ruházati és ingkonfekciós iparban e közveszélyes rendszert teljesen eltörlték, sok követőre fognak találni.